

« مفاهیم قرآن از زبان قرآن: »

جلسه سیزدهم — دور یازدهم — ۱۲ تیر ۱۴۰۱

در محضر سورۃ فاطر:

بخش دوم آیه ۵:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ؛ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا

وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ بِاللَّهِ الْغُرُورُ

(فاطر/۵)

ای مردم؛ همانا « وعده خدا »، « تحقق یافتنی » است، مبادا این زندگی دنیا فریبتان دهد،

و مبادا فریبندگی، شما را نسبت به خدا نافرمان کند.

پرسش ۱:

» مورد: ۴۹۹ «:

» غرور « یعنی چه؟

« غَرور »:

آن « احساسی » است که انسان « مغرور » را

به « بی‌اعتنائی » به « قوانین الهی »،

و به « خودخواهی » و « عصیان » می‌کشاند.

پرسش ۲:

چرا انسان برای خالقش

«قیافه» می‌گیرد؟

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ؛

مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ؟ (٦)

الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ (إِنْفِطَارُ/٧)

ای انسان؛ چه چیز تو را درباره خدای بزرگوارت، « وقیح و گستاخ » کرد؟

او که تو را آفرید و (اندام) تو را درست کرد پس به تعادل درآورد.

(که نشانه قدرت و علم و حکمت الهی است)

تنها دلیل « **گستاخی** » انسان اینست که:

با « **خود بیگانگی** » و « **بر خور داری های دنیوی** »،

« **مغرور** » و « **کور دل** » شده،

و لذا « **خالق بی نیاز** » خودش را « **فقیّر** » می پندارد:

... **قَالُوا: إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ** ... (آل عمران / ۱۸۱)

پرسش ۳:

«عوامل اصلی غرور» کدامند؟

دنیایِ فانی:

عاملِ اول:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ؛ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ

فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا

وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ (فاطر/۵) (لقمان/۳۳)

ای مردم؛ وعده خدا «تحقق یافتنی» است، پس این زندگی دنیا شما را فریب ندهد،
و (ظاهر فریبنده و احساس مالکیت و ثروت و فقر و دیگر عوامل) فریبنده شما را درباره خدا فریب ندهد.

شیطان:

عاملِ دوم:

آیہ ششم:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ

فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا

إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ

(فاطر/۶)

بدانید که شیطان دشمن و بدخواه شماست پس شما باید او را دشمن بگیرید،
زیرا او « طرفداران » خودش را می خواند تا آنها از اهل آتش شوند.

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ ... (٢٠) ... (٢١)

فَدَلَاهُمَا بِغُرُورٍ ... (أعراف/٢٢)

... وَ مَا يَعِدُّهُمْ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا

(نساء/١٢٠)

آرزوها:

عاملِ سوم:

يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ؟ قَالُوا: بَلَى

وَ لَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَ تَرَبَّصْتُمْ وَ ارْتَبْتُمْ

وَ غَرَّتْكُمْ الْآمَانِي حَتَّى جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ

وَ غَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ (حدید/۱۴)

(منافقین) از بهشتیان می پرسند: آیا ما با شما نبودیم؟ می گویند: چرا، اما شما خود را در بلا افکندید و به تأخیر انداختید و شک کردید و آرزوها گولتان زد تا امر خدا آمد و آن فریب شما را به خدا گستاخ کرد.

پرسش ۴:

» مورد: ۵۰۰ «:

» امانی « یعنی چه؟

« اُمَل »،

« آرزوهای دور » و « دست نیافتنی » اند.

اما « اُمَانِی »،

« خواهش های فوری » هستند:

إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى ... (٧٦) **فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ**

قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ **لَنَا** مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ ... (٧٩)

فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ ... (٨١)

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ **تَمَنَّوْا** مَكَانَهُ **بِالْأَمْسِ** يَقُولُونَ:

وَيَكُنَّ اللَّهُ يُبْسِطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَ يَقْدِرُ

لَوْ لَا أَنْ مِّنَ اللَّهِ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا ... (قصص/٨٢)

قُلْ: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا؛

إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ **أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ** مِنْ دُونِ النَّاسِ

فَتَمَنُّوا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ **صَادِقِينَ** (جمعه ۶/)

أَلَمْ يَكُنْ نُطْفَةً مِنْ **مَنِيٍّ** **يُمْنِيٍّ** (قیامت ۳۷/)

آیا او نطفه‌ای از منی که در سریع جهش می‌کند نیست؟

پس « **أمانی** »

و « خواهشها و لذت‌های فوری »،

که « تمنیات افراد ظاهربین و سطحی‌نگری » اند،

چنان انسان را « **إغفال** » و « کور و کر » می‌کند که دیگر

« **دعوت حق** » را نمی‌فهمند و از آن هیچ **لذتی** نمی‌برند.

پرسش ۵:

« منافق درباره مؤمن » چه می گوید؟

إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ:

غَرُّهُوَ لَاءِ دِينُهُمْ

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (أنفال/ ٤٩)

وقتی منافقین و آنهایی که دلهای بیماری دارند می گویند: دینشان این (مؤمنین) را فریفته است، حال آنکه هر که بر خدا توکل کند، پس خداوند، شکستناپذیری حکیم است.

« چرا » منافقین چنیں می گویند؟

چون آنها خودشان در «**أمانی**»

و «خواهشها و لذت‌های فوری»، «**غرق**» هستند،

و می‌بینند که «**مؤمنین**» به:

«**أمانی**» و **شهوترانی** و **لذت‌های آنی**، «بی‌اعتنا»،

و دنبالِ «امور **جهادی**، **علمی**، **معنوی** و **عبادی**» اند.

پرسش ۶:

مهمترین « عوارض غُرور » کدامند؟

موردِ اول:

« دین گریزی »

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ؛ مَا غُرِّيَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ؟ (٦)

كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالْدِّينِ (انفطار/٩)

ای انسان؛ چه چیز تو را درباره خدای بزرگوارت، « وقیح و نافرمان » کرد؟
هیچ دلیلی ندارد جز اینکه شما بجای تشکر و قدردانی،
« دین » و « آخرت » را « دروغ » می‌شمارید!!!

افرادِ «مغرور»

چرا دین را تکذیب می کنند؟

چون آنها مثلِ افرادِ: « همیشه در **زندان** »،

و مثلِ افرادِ: « همیشه **ناپنا** »،

لذَّتْ: عزم، ایمان، نماز، صداقت و طهارت

و مجاهدت و عدالت و عبادت را نچشیده‌اند:

الهِى؛ مَنْ ذَا الَّذِى ذَاقَ حَلَاوَةَ مَحَبَّتِكَ

فَرَامَ مِنْكَ بَدَلًا؟

وَمَنْ ذَا الَّذِى أَنَسَ بِقُرْبِكَ فَأَبْتَغَى عَنْكَ حَوْلًا؟

خدایا کیست که شیرینی محبت تو را چشیده باشد و جز تو، دنبال دیگری برود؟

و کیست که به مقام قرب تو انس گرفته باشد و درصدد رویگردانی از تو باشد؟ (مناجات المحبین)

آیة هشتم:

موردِ دوم:

نگاهِ ابلهانه «:»

أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ

فَرَّآهُ حَسَنًا؟ (فاطر/ ٨)

آیا آنکه زشتی کردارش برای او آراسته شده
و آن را زیبا می‌پندارد (مانند مؤمن صالح و نیکوکار است؟)

« چرا افرادِ مغرور بد رفتاریِ »

خود را « زیبا » می‌پندارند؟

چون افرادِ « مغرور »،

گرفتارِ « سراب » و « اشتباه محاسباتی » هستند:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ

يَحْسِبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا ... (نور/۳۹)

و آنها که کفر ورزیدند، کارهایشان مانند « سرابی در زمینی هموار » است،
که « تشنه » آن را « آب » می‌پندارد اما وقتی به آن می‌رسد، چیزی نمی‌یابد

الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا

(كهف/۱۰۴)

آن‌ها که تلاششان در زندگی دنیا گم شده و هدر رفته
اما خودشان می‌پندارند که تلاش خوبی انجام می‌دهند.

پس افرادِ « **مغرور** » مانند « کودکان »،

« **کوته‌بین** » اند و « **خط خطی‌های** » خود را

از « تابلوهای پیکاسو »، « **زیباتر** » می‌پندارند.

این افرادِ « **إغفال‌شده** » مانند « **معتادین** »،

به « **پلشتی** » و « **اوهام** »، « **عادت** » کرده‌اند.

آیا « هُدُهدُ »، « راست » گفت؟

وَجَدُّهَا وَ قَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ ... (نمل / ٢٤)

در حالی که خداوند می فرماید:

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ

زَيْنَا لَهُمُ أَعْمَالُهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ (نمل / ٤)

« توانائی » و « اجازہ **تزیین** »،

قطعاً از « **خداوند** » است،

اما « انجامِ **تزیین**ِ فریبکارانه » را

« **شیطان** و **وهم** و **خیال** » پذیرفته‌اند.

« ملاکِ سوء و حُسنِ » عمل چیست؟

هر کارِ « عقلانی »، زیبا و هر کارِ « نفسانی »، زشت است:

أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِّن رَّبِّهِ

كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ

(محمد/۱۴)

آیا آنکه بر « حجتی » از جانب خدای خویش است،

مانند آنست که بدی رفتارش برایش زیبا جلوه داده شده و هوسهای « آنها؟ » را پیروی کرده؟

پرستی ۷:

« مطلوبِ دنیا طلبانِ » چیست؟

تمام « دنیا طلبان »،

« زر و زور و تزویر » را

فقط برای « تسلط » و « تفوق »،

بر « دیگران » می خواهند:

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ (ص ۲/)

آری آنها که کفر ورزیدند،
دنبال سلطه‌گری و ستیزه‌اند.

پرستی ۸:

تمامِ «سلطه طلبان»

چه «چیزی» را نمی دانند؟

آیہ دھم:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ

فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا

... (فاطر. ۱۰)

هر که سلطه و إحاطه می‌خواهد بداند که تمام إحاطه از آن خداست ...

پریشانی ۹:

« مورد: ۵۰۱ »:

« عزت^س یعنی چه؟ »

« **عِزَّت** » متضاد « **ذِلَّت** »،

به معنی:

« دست برتر داشتن » در امور،

و « **تَفَوُّق** » و « **استعلا** » است.

پرسش ۱۰:

«انواع عزّت» کدامند؟

اول: « **عِزَّتِ** و **تَفُوقُ** **هَمَّه جَانِبَه** »:

... **فَإِنَّ** **الْعِزَّةَ** **لِلَّهِ** **جَمِيعًا** (نساء/ ۱۳۹)

... **إِنَّ** **الْعِزَّةَ** **لِلَّهِ** **جَمِيعًا** ... (یونس/ ۶۵)

«تَفُوقِ هَمِّهِ جَانِبِهِ» یعنی چه؟

« عزت همه جانبه » یعنی:

« استعلاء و إحاطة قوی »،

و « شکست ناپذیری » از هر نظر:

هود: ٦٦ ... إِنَّ رَبَّكَ هُوَ **الْقَوِيُّ** **الْعَزِيزُ**

حج: ٤٠ ... وَ لَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ **لَقَوِيٌّ** **عَزِيزٌ**

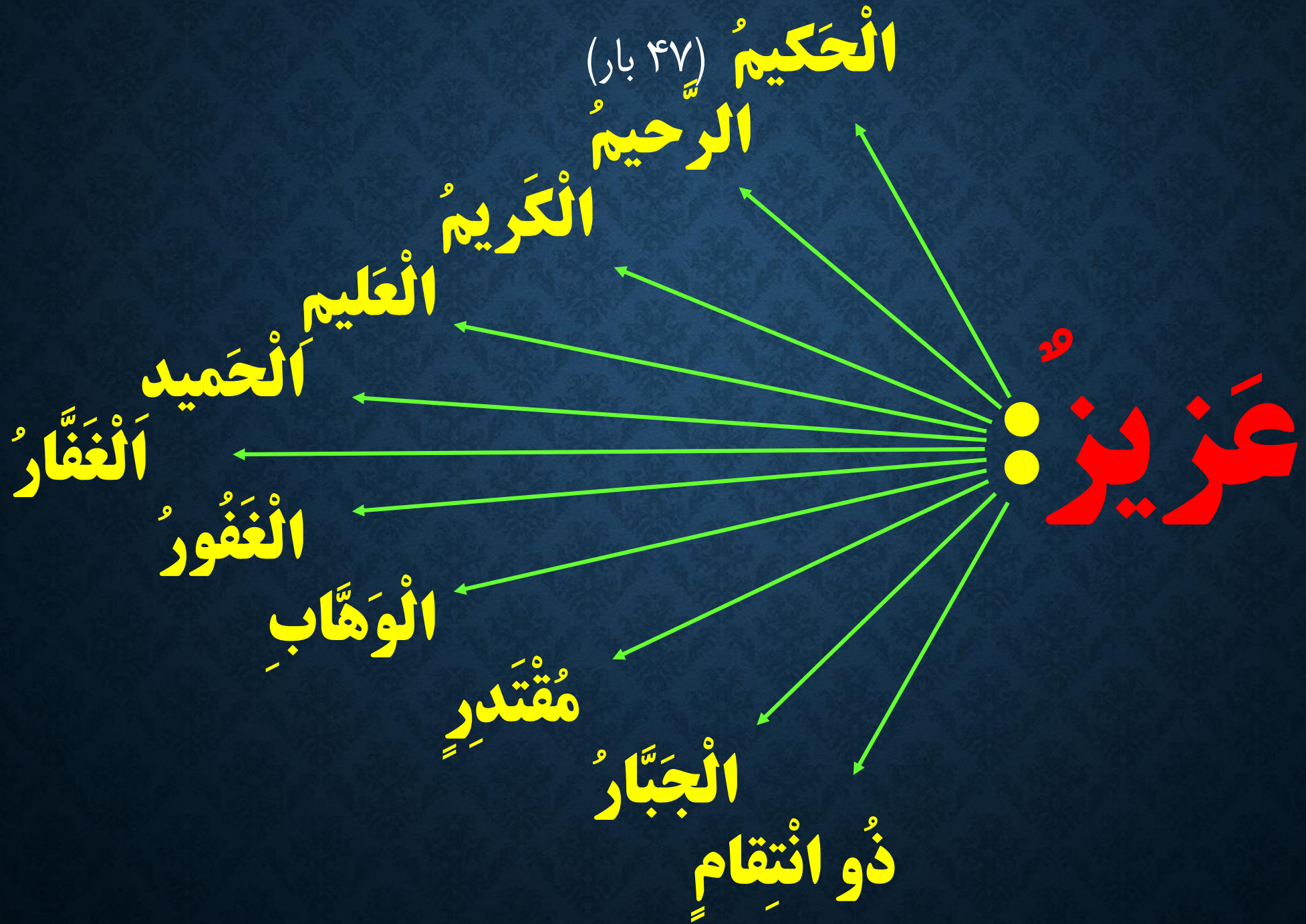
حج: ٧٤ مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ **لَقَوِيٌّ** **عَزِيزٌ**

أحزاب: ٢٥ ... وَ كَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَ كَانَ اللَّهُ **قَوِيًّا** **عَزِيزًا**

شورى: ١٩ اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَ هُوَ **الْقَوِيُّ** **الْعَزِيزُ**

حديد: ٢٥ ... لَيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَ رُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ **قَوِيٌّ** **عَزِيزٌ**

مجادلة: ٢١ كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَ رُسُلِي إِنَّ اللَّهَ **قَوِيٌّ** **عَزِيزٌ**

دوم: « **عِزَّتِ** و **تَفَوَّقَ** **عَارِضِي** »، مانند:

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا،

فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا: إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ (یس/۱۴)

وقتی دو نفر را برای نجات آنها مأمور کردیم، آن دو را دروغگو نامیدند،

پس با سومین (آنها را) تایید کردیم پس گفتند: ما برای رهانیدن شما مأمور شده‌ایم.

سوم: « عزّت و تفوّق و همی »، مانند:

الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ (نساء/ ۱۳۹)

آنها که به جای مؤمنین، « دشمنانِ خودخواه » را « ارباب و کارگزار » خود می گیرند،

آیا « سربلندی » و « اقتدار » را نزد آنها می جویند؟؟؟

چهارم: «**تَفُوقٌ** **کلامی**»، مانند:

إِنْ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَ تِسْعُونَ نَعْجَةً
وَلِي نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ

فَقَالَ: أَكْفُلْنِيهَا وَ **عَزَنِي** **فِي** **الْخِطَابِ** (ص/۲۳)

این برادر من است که نود و نه میش دارد در حالی که من یک میش دارم،
و او می گوید: آن را هم به من بسپار و در سخنوری بر من غالب آمده است.

پریشی ۱۱:

« مورد: ۵۰۲ »:

« عزیز^س یعنی چه؟

اول: یعنی: « **نگرانی** **خیر خواهانه** », مثل:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ

عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ ... (توبه/۱۲۸)

رسولی از خودتان برایتان آمده که نگران است رنج و آسیبی به شما برسد ...

دوم: یعنی: « **فرمانروائی مقتدر** », مانند:

قَالُوا: يَا **أَيُّهَا الْعَزِيزُ** إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ

إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ (يوسف/۷۸)

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا: يَا **أَيُّهَا الْعَزِيزُ** مَسَّنَا وَ أَهْلَنَا الضُّرُّ

وَ جِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُّزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ ... (يوسف/۸۸)

سوم یعنی: « **سخت**، **دشوار** و **نشدنی** »، مثل:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ

إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ (۱۹)

وَمَا ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ **بِعَزِيزٍ** (إبراهيم/ ۲۰)

چهارم: یعنی: « **خدا** **شاه ناپذیر** » بودن، مانند:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ

وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ (فصلت/۴۱)

آنها که به این قرآن وقتی به آنها رسید کفر ورزیدند (به مجازات خود می‌رسند)

زیرا این کتابی « **ارجمند و جامع و خدا** **شاه ناپذیر** » است.

پنجہم: یعنی: « **حمایتی مؤثر** », مانند:

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا (۱)

وَيَنْصُرُكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا (فتح/۳)

چرا مؤمنین « عزیز » اند؟

... **وَاللَّهُ الْعَزِيزُ** **وَلِرَسُولِهِ** **وَاللِّمُؤْمِنِينَ** ... (منافقون/۸)

چون: **اولاً:**

۱۔ **اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا** ... (بقرہ/۲۵۷)

۲۔ **إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا** ... (حج/۳۸)

۳۔ ... **كَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ** (روم/۴۷)

ثانياً: چون مؤمنين:

- ۱- ... إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ،
- ۲- وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا،
- ۳- وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ. (۲)
- ۴- الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ،
- ۵- وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ. (أنفال/ ۳)

وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ

❦- وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا (أحزاب/ ٢٢)

❧- الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا،

❨- وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ. (آل عمران/ ١٧٣)

❩- ... يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ،

❰- وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ،

❱- وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ... (نساء/ ١٦٢)

١٢- الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ (٢)

١٣- وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ (٣)

١٤- وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ (٤)

١٥- وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ (٥)

١٦- وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ (٨)

١٧- وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ (مؤمنون/٩)

خدایا:

ما را از « مؤمنین حقیقی » قرارمان ده،

و از « غرور » و « ذلت » حفظ فرما،

تا در « اطاعت » از « أولیاء تو » موفق،

و در « ظهورِ آخرین حجت » سهیم باشیم.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى رَسُوْلِكَ

